

Олена Петрівна Демченко,

кандидатка педагогічних наук,
старша наукова співробітниця
відділу проектування розвитку обдарованості,
Інститут обдарованої дитини НАПН України,
м. Київ, Україна

 <https://orcid.org/0000-0001-5975-4470>

УДК 373.3:001.89:004.9

DOI: [https://doi.org/10.63437/3083-6425-2025-3\(98\)-08](https://doi.org/10.63437/3083-6425-2025-3(98)-08)

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИКИ ВПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНЬОЇ МОДЕЛІ «ФІЛОСОФСЬКИЙ ДІАЛОГ» У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ТА ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Анотація.

Представлено підсумки та висновки педагогічного експерименту з упровадження перспективної освітньої моделі «Філософський діалог» в заклади загальної середньої та позашкільної освіти. Проаналізовано особливості кожного етапу експерименту. Розкрито деталі проведення онлайн-курсу для педагогів-експериментаторів, наведено результати констатувального і контрольного опитувань. З'ясовано ефективність пропонованої методики впровадження освітньої моделі «Філософський діалог» і перспективність її масштабування в інші заклади освіти з метою розвитку критичного мислення учнів у контексті наукової освіти.

Ключові слова: наукова освіта; критичне мислення; філософський діалог; філософські справи; експеримент.

Одним з актуальних завдань сучасної української системи освіти є виховання самостійної, мислячої та креативної особистості, яка здатна активно пізнавати навколишній світ у його складних взаємозв'язках. Для розв'язання цього завдання важливо адаптувати сучасні зарубіжні ефективні методики і прогресивні освітні моделі у вітчизняну систему освіти загалом, наукову освіту дітей і молоді зокрема, починаючи з раннього віку.

З огляду на це, у відділі проектування розвитку обдарованості Інституту обдарованої дитини НАПН України у межах розробки науково-дослідної теми «Методичні засади впровадження освітніх моделей спеціалізованої освіти наукового спрямування в закладах загальної середньої та позашкільної освіти» (2023–2025 рр.) проводилося дослідження. Наукову роботу було спрямовано на створення, а потім експериментальну перевірку ефективності методик упровадження освітніх моделей, що проходило відповідно до трьох взаємопов'язаних етапів [1].

Метою статті є узагальнення та представлення результатів і висновків експерименту, який передбачав перевірку методики впровадження освітньої моделі «Філософський діалог».

Експеримент є узагальненням та представленням результатів і висновків експерименту, який передбачав перевірку методики впровадження освітньої моделі «Філософський діалог».

Реалізація підготовчого етапу експерименту. Важливою складовою цього етапу стала розробка методики впровадження освітньої моделі «Філософський діалог» у закладах загальної середньої та позашкільної освіти, планування напрямів і форм роботи. Головною формою визначено онлайн-курс із підготовки педагогів-експериментаторів «Освітня модель “Філософський діалог” як інструмент для розвитку критичного мислення учнів». Для його проведення розроблено навчальну програму, підготовлено електронний навчально-методичний контент, який передбачав презентації та відеозаписи лекцій, інструкції до практичних завдань, список рекомендованої літератури тощо.

Важливим складником стало узагальнення теоретичних засад і методичних особливостей проведення філософських діалогів [2] на основі вивчення праць Г. Хельског [3; 4]. Під час розробки змісту лекцій були також використані ідеї провідних дослідників НАПН України (М. Гальченка, В. Кременя, В. Ільїна та ін.), у яких

викладено ключові ідеї філософії для дітей [5; 6]. Сутність і завдання освітньої моделі «Філософський діалог» розроблялися в контексті основоположних принципів допитливого / дослідницького навчання (Inquiry-Based Learning, IBL) [7], евристичного підходу та наукової освіти [8].

Усі підготовлені матеріали були розміщені у вільному доступі в Google Classroom для наступного користування слухачами онлайн-курсу в умовах дистанційного навчання. Ця платформа і створена в Viber-група забезпечили можливість активної взаємодії між викладачем і слухачами курсу, обговорення матеріалів лекцій і практичних завдань, додаткового консультування, коментарів, обміну досвідом, оцінювання тощо. Такий формат є оптимальним, оскільки педагоги могли в зручний для них час, у власному ритмі та за можливостями використовувати всі матеріали, переглядати лекції, виконувати завдання, прикріплювати їх для перевірки.

На цьому етапі підготовлено та поширено рекламну продукцію з метою інформування педагогів і науковців про експеримент загалом і онлайн-курс зокрема. Використовувалися різні можливості та форми, насамперед соціальні мережі та майданчики науково-практичних форумів різних рівнів. Так, під час роботи V Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції «Обдаровані діти – скарб нації!» було проведено вебінар на тему «Філософський діалог: можливості використання у школі та поза нею».

Важливим напрямом роботи стала розробка діагностичних методик для проведення вступного та підсумкового опитування, які окреслено нижче.

1. *Анкета* «Ставлення педагогів-експериментаторів до освітньої моделі „Філософський діалог”». Мета: виявлення налаштованості педагогів на інноваційну діяльність та експериментування,

їхнього ставлення до освітньої моделі «Філософський діалог», рівня обізнаності з її теоретичними та методичними особливостями.

2. *Карта самооцінки*. Мета: аналіз та самооцінювання слухачами онлайн-курсу після його завершення ефективності участі в ньому та рівня набутих знань про освітню модель «Філософський діалог», практичних умінь проведення філософських вправ.

3. *Рефлексивно-презентаційний метод*. Мета: післяекспериментальний збір емпіричних даних у формі рефлексивно-аналітичної презентації слухачами онлайн-курсу результатів упровадження освітньої моделі.

Реалізація констатувального етапу експерименту. Під час цього етапу було проведено вступне опитування з використанням анкети (методика 1) респондентів двох груп:

– експериментальної (ЕГ), що складалася з педагогів-експериментаторів (70 осіб), які зареєструвалися для участі в онлайн-курсі на основі онлайн-реєстрації;

– контрольної (КГ), у якій було 27 випадково відібраних педагогів різних закладів освіти, які отримали інформацію про онлайн-курс, але не виявили бажання його відвідувати.

Оцінювання потреби педагогів в інноваційній діяльності та професійному самовдосконаленні (**мотиваційний компонент**) (рис. 1) показало, що мотивація до інноваційної діяльності та професійного розвитку у педагогів ЕГ була переважно на високому (45,7 %) і середньому (47,2 %) рівнях. На низькому рівні виявлено лише 7,1 % респондентів ЕГ. Мотивація педагогів КГ загалом відповідала середньому (51,9 %) і низькому (44,4 %) рівням. До високого рівня було віднесено 3,7 % педагогів цієї групи.

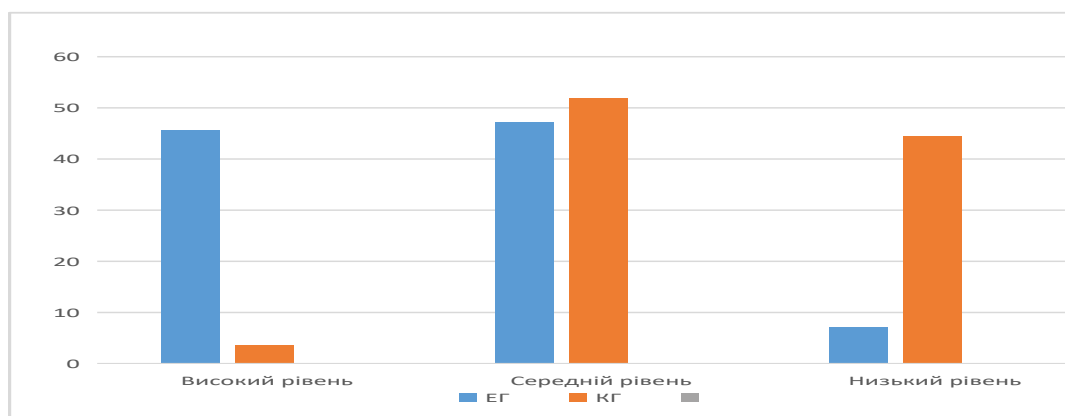

Рис. 1. Рівні налаштованості педагогів ЕГ і КГ на інноваційну діяльність і професійне самовдосконалення

Ставлення педагогів ЕГ до освітньої моделі «Філософський діалог» було переважно «позитивним» (74,3 %) і «нейтральним» (25,7 %); КГ – переважно «нейтральним» (59,3 %) і «позитивним» (32,2 %), а також частково «негативним» (8,5 %) (рис. 2).

Готовність педагогів до систематичного використання в перспективі (на уроках, у позакласній і позапідсільній роботі) освітньої моделі «Філософський діалог» з метою розвитку критичного мислення учнів була різною. Встановлено, що її будуть впроваджувати: «обов’язково» – 47,2 % (ЕГ) і 15,7 %

(КГ); «якщо отримають усю необхідну інформацію» – 41,4 % (ЕГ) і 51,5 % (КГ); «можливо, якщо будуть відповідні умови» – 11,4 % (ЕГ) і 12,1 % (КГ). Водночас 20,7 % педагогів КГ не виявили зацікавленості до проведення філософських вправ у майбутній практичній діяльності.

Було оцінено теоретичну обізнаність респондентів про філософський діалог (когнітивний ком-

понент). З'ясовано, що не чули про філософські діалоги, не мають відповідних знань про них – 31,4 % (ЕГ), 40,7 % (КГ); мали лише загальне уявлення про нього – 44,3 % (ЕГ), 37,1 % (КГ); чули щось подібне – 24,3 % (ЕГ), 22,2 % (КГ).

Педагоги також висловили свою думку щодо значення освітньої моделі «Філософський діалог» (табл. 1).

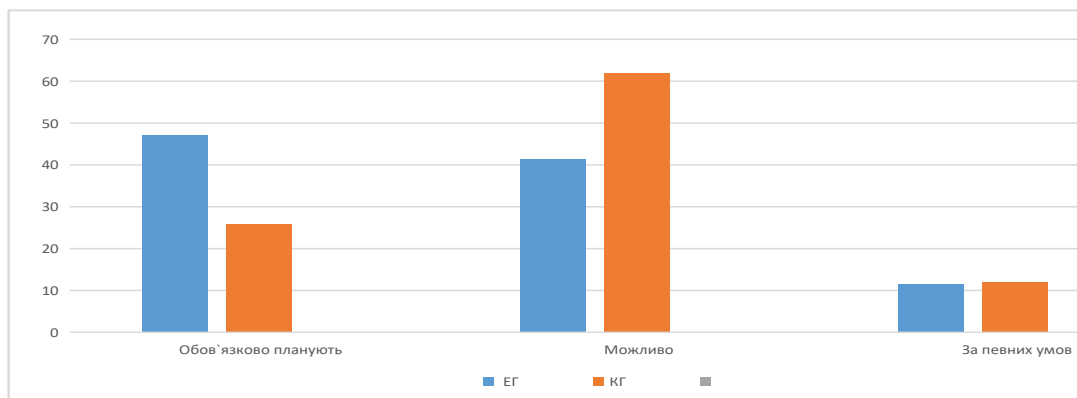

Рис. 2. Ставлення респондентів ЕГ і КГ до освітньої моделі «Філософський діалог»

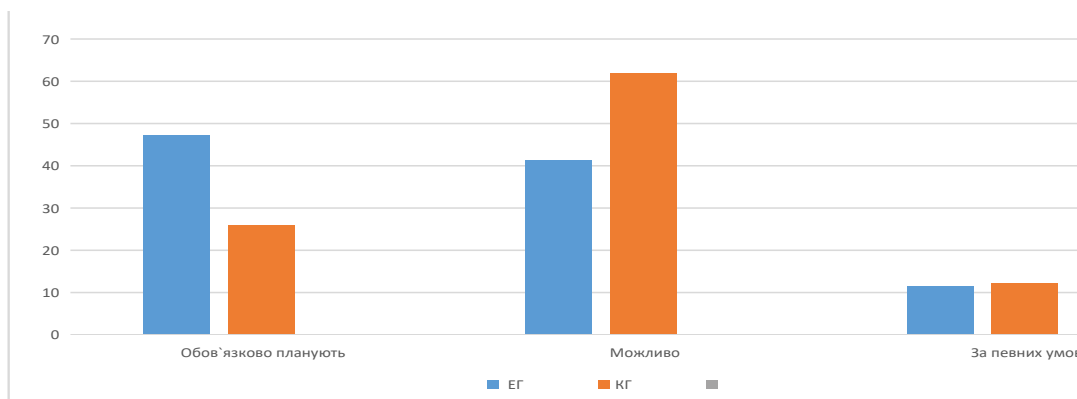

Рис. 3. Перспективи використання педагогами ЕГ і КГ освітньої моделі «Філософський діалог» у подальшій практичній діяльності

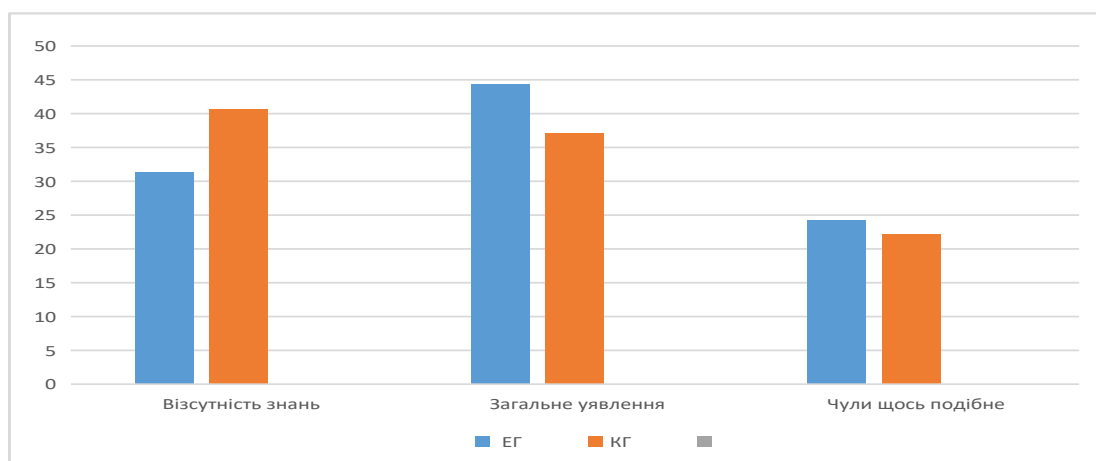

Рис. 4. Обізнаність респондентів ЕГ і КГ з теоретичними основами освітньої моделі «Філософський діалог»

Таблиця 1

Оцінка респондентами значення філософських вправ в освітньому процесі

Відповідь	ЕГ, у %	КГ, у %
Створює умови для активізації пізнавальної діяльності учнів	7,1 %	6,4 %
Сприяє розвитку критичного мислення	25,7 %	22,2 %
Забезпечує формування навичок культури спілкування та ведення діалогу	5,8 %	6,4 %
Забезпечує отримання нових знань евристичним шляхом	4,3 %	5,7 %
Має потенціал для розв'язання всіх завдань одночасно	57,1 %	59,3 %

Узагальнення відповідей респондентів обох груп (**методичний компонент**) показало, що їхні методичні знання і практичні навички проведення різних видів філософських вправ (у роботі з учнями різного віку, під час вивчення різних предметів, у позакласній чи позашкільній роботі тощо) переважно перебувають на: середньому – 42,9 % (ЕГ) і 40,7 % (КГ); низькому – 57,1 % (ЕГ) і 59,3 % (КГ) рівнях. Педагогів із високим рівнем не виявлено.

Водночас респонденти ЕГ і КГ адекватно про-ранжували якості та навички, які потрібні педаго-гові для успішного проведення філософських

вправ із метою розвитку критичного мислення, розмістивши в порядку збільшення значення таким чином: здатність до фасилітації (4 місце), інноваційність (3 місце), творчість (2 місце), розвинене критичне мислення самого педагога (1 місце). Як позитивне явище варто відзна-чити, що у педагогів достатньо розвинені названі якості, які за результатами самооцінки перебувають переважно на: високому – 32,8 % (ЕГ) і 28,6 % (КГ); середньому 62,9 % (ЕГ) і 65,7 % (КГ) рівнях. До низького рівня було від-несено лише 4,3 % (ЕГ) і 5,7 % (КГ) респонден-тів (рис. 5).

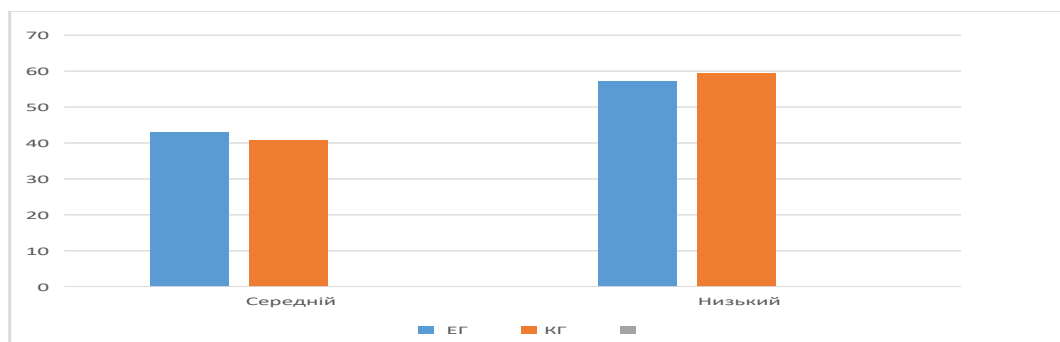

Рис. 5. Рівні методичної обізнаності респондентів ЕГ і КГ з освітньою моделлю «Філософський діалог»

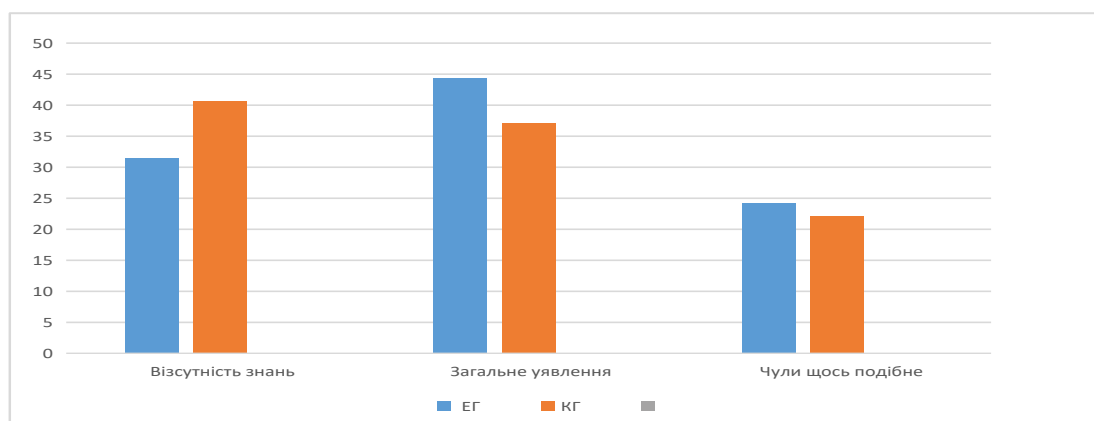

Рис. 6. Рівні сформованості у педагогів ЕГ і КГ якостей, необхідних для проведення філософських вправ

Реалізація формувального етапу експерименту. Основою експерименту на формувальному етапі була організація онлайн-курсу з підготовки педаго-гів-експериментаторів закладів загальної середньої

та позашкільної освіти «Освітня модель “Філософ-ський діалог” як інструмент для розвитку критич-ного мислення молодших школярів у контексті наукової освіти» (січень-квітень 2025 року).

Мета курсу: підвищення обізнаності педагогів про освітню модель «Філософський діалог» і формування компетентностей, що є необхідними для апробації та наступного використання різних видів філософських вправ у закладах загальної середньої та позашкільної освіти, оцінки їхньої ефективності для розвитку критичного мислення молодших школярів.

Структура онлайн-курсу (30 навчальних год / 1,0 кредит ЄКТС): лекції (12 год), практична (8 год) і самостійна робота (10 год).

Організація онлайн-курсу була забезпечена в змішаному форматі. Так, лекції, практичні заняття та підсумкове заняття проводилися в онлайн-форматі на платформі ZOOM. Було зроблено відеозапис усіх лекцій, які разом із навчально-методичним контентом були розміщені в Google Classroom. Це дало змогу слухачам переглянути їх у записі в зручний для кожного час.

Так, під час лекцій слухачі отримали різнобічну інформацію про теоретичні та методичні аспекти використання освітньої моделі «Філософський діалог». Практичні роботи передбачали розробку та проведення педагогами різних видів філософських вправ на уроках, у позакласній і позашкільній роботі з метою розвитку критичного мислення учнів, оцінку їхньої ефективності. Підсумковим завданням було проведення професійної рефлексії та створення творчого проєкту з метою узагальнення досвіду використання філософських вправ у власній професійній діяльності, їх експертної оцінки.

Кількість учасників онлайн-курсу було заплановано у межах від 8 до 30 осіб. Інтерес до онлайн-курсу виявило та зареєструвалося 78 осіб з 13 областей України, серед яких найбільше представлено чотири: Вінницька (25,6 %), Полтавська (15,4 %), Черкаська (14,1 %); Житомирська – (12,8 %). З решти областей (32,1 %) зареєструвалися по 1–3 учасники. Загалом експериментальною діяльністю було охоплено 22 заклади загальної середньої, 2 заклади позашкільної, 3 заклади вищої освіти.

Серед зареєстрованих: учителі початкових класів (41,0 %), асистенти вчителя початкових класів (16,6 %), педагогічні працівники, які організовують позакласну роботу (12,8 %): заступники директора з навчально-виховної роботи, педагогічні організатори, керівники гуртків і групи продовженого дня, практичні психологи; учителі різних спеціальностей (25,8 %); науковці закладів вищої освіти (3,8 %).

Потрібно зазначити, що 8 зареєстрованих осіб зовсім не брали участь в онлайн-курсі. Водночас 70 осіб стали слухачами курсу, однак проявили різну активність:

- низького рівня (53,8 %) – лише прослухали лекції онлайн чи в запису;
- середнього рівня (25,7 %) – переважно переглядали лекції в записі, виконали більшість завдань,

пройшли всі опитування, дали відповіді на запитання анкет, виконали підсумкову роботу та отримали сертифікати слухача курсу;

– високого рівня (20,5 %) – безпосередньо були присутніми під час проведення онлайн-лекцій і брали активну участь в них; виконали всі завдання, що були передбачені у практичних роботах; дали експертну оцінку філософських вправ; презентували свій досвід під час проведення підсумкового заняття.

Слухачі, які успішно пройшли навчання (високий і середній рівень), отримали сертифікати. Це 36 осіб серед 78 зареєстрованих, що становить 46,2 %. Частина з них (16 осіб) підтвердила апробацію довідками про впровадження і отримала додатково сертифікат педагога-експериментатора.

Отже, програму онлайн-курсу на формувальному етапі експерименту було виконано в повному обсязі. Різна активність учасників онлайн-курсу зумовлена його специфікою та певною складністю. Більшість типових курсів підвищення кваліфікації передбачають переважно низький рівень активності слухачів (реєстрацію, участь у лекціях у ролі слухача, підсумкове опитування тощо). На відміну від цього, робота педагогів у експерименті передбачала високий рівень активності, зокрема обов'язкове проходження опитування, розробку філософських вправ, їх апробацію та експертну оцінку ефективності, презентацію власного досвіду тощо.

Реалізація контрольного етапу експерименту. На контрольному етапі після завершення курсу було проведено повторне опитування з використанням анкети (методика 1), у якому взяли участь слухачі онлайн-курсу (ЕГ – 36 осіб). Вони успішно пройшли навчання за курсом, упровадили в освітню діяльність філософські вправи, проаналізували їх ефективність. Під час другого зрізу у відсотковому відношенні результати були дещо вищими за всіма компонентами, що засвідчує ефективність експериментальної методики загалом і проведеного онлайн-курсу зокрема.

Після завершення онлайн-курсу відзначимо підвищення зацікавленості слухачів до інновацій та професійного самовдосконалення загалом, а також до розширення обізнаності про філософський діалог зокрема. Про це засвідчують порівняльні дані першого і другого зрізів: збільшилася кількість слухачів високого рівня – з 45,7 % до 64,1 %; зменшилася кількість середнього рівня з 47,2 % до 35,9 %. Слухачів, зарахованих до низького рівня, на контрольному етапі експерименту не виявлено (рис. 7).

Позитивне ставлення до освітньої моделі «Філософський діалог» збільшилося з 74,3 % до 87,2 %, у 12,8 % респондентів воно залишилося нейтральним. Слухачів курсу, в яких ставлення погіршилося, не виявлено.

Констатовано, що участь в онлайн-курсі створила умови для підвищення обізнаності слухачів про освітню модель «Філософський діалог»

(когнітивний компонент). Так, серед респондентів не виявлено тих, які не мають зовсім знань про філософські діалоги. Під час першого опитування таких педагогів було 31,4 %. Загальне уявлення

мають 44,3 % (перший зріз) і 25,7 % (другий зріз). Як позитивне явище варто зазначити, що 44,4 % респондентів стали обізнаними на достатньому і 29,9 % високому рівнях.

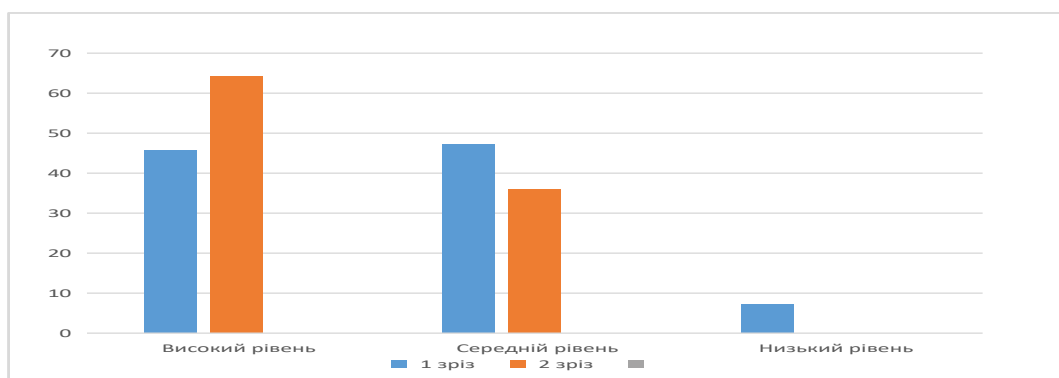

Рис. 7. Рівні налаштованості педагогів ЕГ на інноваційну діяльність і професійне самовдосконалення: результати двох зрізів

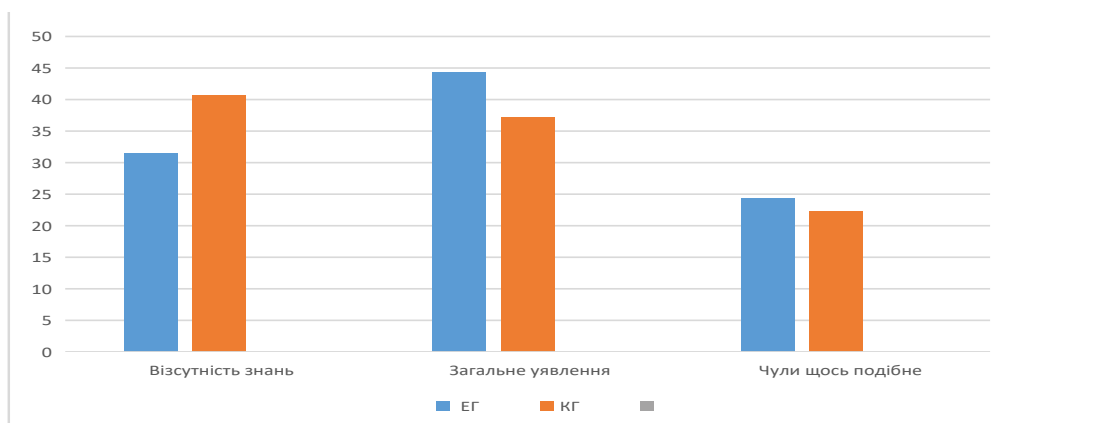

Рис. 8. Обізнаність респондентів ЕГ і КГ із теоретичними основами освітньої моделі «Філософський діалог»: результати двох зрізів

Узагальнення відповідей (методичний компонент) показало, що слухачі набули методичних знань і виробили практичні навички проведення різних видів філософських вправ. Було виявлено такі тенденції: збільшення кількості респондентів середнього рівня з 42,9 % до 57,1 %, зменшення кількості низького рівня з 57,1 % до 25,7 %. Водночас 17,2 %

слухачів віднесено до високого рівня. Під час констатувального етапу таких педагогів не виявлено.

Тобто, позитивним результатом проведення онлайн-курсу стало те, що слухачі набули компетентностей і практичних навичок, що необхідні для подальшого використання філософських вправ у своїй практичній діяльності.

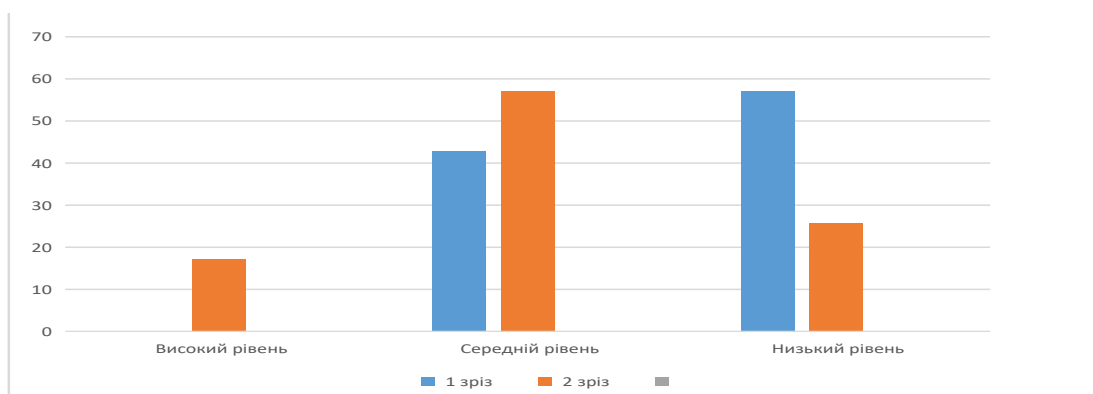

Рис. 9. Рівні методичної обізнаності респондентів ЕГ з освітньою моделлю «Філософський діалог»: результати двох зрізів

На основі аналізу результатів методики карта самооцінки (методика 2), було визначено позитивні сторони та труднощі участі педагогів в онлайн-курсі. Так, рівні результативності участі в онлайн-курсі слухачі визначили таким чином: високий – 44,4 %, середній – 52,0 %, низький – 3,6 %. Вони висловили позицію щодо найбільш ефективних для них форм роботи під час участі в онлайн-курсі: усі форми роботи – 51,3 %, виконання практичних завдань і самостійна робота – для 25,6 %, лекції – 23,1 %.

З огляду на це, 82,1 % слухачів будуть далі популяризувати освітню модель «Філософський діалог» і рекомендувати її колегам, а 17,9 % педагогів можливо робитимуть це залежно від ситуації.

Нам цікаво було дізнатися, чи вносили слухачі зміни під час проведення філософських вправ? Виявилось, що 39,5 % повністю дотримувалися алгоритму проведення вправ, запропонованого Г. Хельксох. 3-поміж респондентів 53,8 % вносили невеликі корективи. Решта слухачів (10,3 %) суттєво змінювали їх, розробляли і проводили вправи, адаптуючи їх до вікових особливостей молодших школярів і специфіки навчального предмета.

Так, 15,4 % слухачів онлайн-курсу відзначили, що в них виникали труднощі на всіх етапах розробки та проведення філософських вправ. У більшості (71,6 %) були деякі проблеми на окремих етапах, а саме: під час вибору виду філософської вправи; розробки методичної карти; проведення філософської вправи. У 12,8 % педагогів не виникло жодних труднощів.

Використання рефлексивно-презентаційного методу (методика 3), що передбачав поєднання рефлексії та публічного представлення результатів впровадження педагогічної інновації, забезпечило можливість якісного аналізу результатів експерименту. Він передбачав підготовку та представлення слухачами результатів упровадження освітньої моделі у формі кейс-презентацій з елементами самоаналізу. Педагоги презентували проведену роботу під час підсумкового заняття онлайн-курсу, який проходив у форматі мінісимпозіуму «Педагогічна модель “Філософський діалог”»: обмін досвідом розвитку критичного мислення». Вони не лише звітували, а й осмислювали свій досвід і транслювали його присутнім.

Підбиваючи підсумки, варто зазначити, що експериментальна перевірка методики впровадження освітньої моделі «Філософський діалог» / «Dialogos» є своєчасною. Успішна реалізація всіх її етапів дала змогу дійти таких висновків.

Аналіз результатів констатувального етапу показав, що загальний рівень інформованості педагогів про філософський діалог є середнім і достатнім. Найвищі показники виявлено за мотиваційним компонентом в ЕГ і КГ. Водночас встановлено, що педагоги ЕГ є більш прогресивними, налаштованими на інноваційну діяльність, спрямованими на професійне самовдосконалення. Підтвердженням цьому стала їхня участь в онлайн-

курсі. Респонденти КГ менш зорієнтовані та активну діяльність: переважно вони лише планують свою участь у різних формах підвищення кваліфікації, але через низку об'єктивних і суб'єктивних чинників відкладають це на перспективу.

Кількісні дані за когнітивним і методичним компонентами в ЕГ і КГ майже не відрізнялися. Виявлено переважання середнього і низького рівнів у двох групах за обома компонентами. Це засвідчує приблизно однакову, не дуже високу обізнаність педагогів із теоретичними основами освітньої моделі «Філософський діалог» до початку проведення онлайн-курсу. Поясненням такої ситуації є те, що майже ніхто з респондентів раніше не використовував філософські вправи у своїй практичній діяльності.

Головною формою роботи під час реалізації методики на формуальному етапі став онлайн-курс «Освітня модель “Філософський діалог” як інструмент для розвитку критичного мислення молодших школярів у контексті наукової освіти». Він був організований у зручному форматі, що передбачав проведення занять та їх запис для наступного перегляду. Це дало змогу кожному учаснику працювати у своєму ритмі та відповідно до власних можливостей. Участь у ньому сприяла підвищенню обізнаності педагогів про освітню модель «Філософський діалог» і формуванню компетентностей, набуттю теоретичних знань і оволодінню практичними інструментами для ефективного впровадження філософських вправ у власну діяльність.

Важливою особливістю методики стало те, що слухачі курсу безпосередньо проводили філософські вправи на уроках, у позакласній і позашкільній роботі з метою розвитку критичного мислення молодших школярів. Вони детально розробляли методичну карту, аналізували ефективність проведеної роботи, доходили висновків і давали експертну оцінку філософських вправ. Усе це дозволило розробити методичні рекомендації щодо використання філософських вправ як засобу розвитку критичного мислення учнів у контексті їхньої наукової освіти. Позитивним результатом упровадження експериментальної методики на формуальному етапі стала розробка та затвердження двох програм гуртків для учнів початкових класів із подальшою перспективною їх реалізації в позакласній і позашкільній роботі.

Результати контрольного етапу експерименту показали, що слухачі онлайн-курсу, які взяли активну участь у всіх формах його роботи (лекції, практичні заняття, самостійна робота), суттєво підвищили свою обізнаність про філософський діалог і сформували необхідні навички. Виявлено тенденцію збільшення кількості респондентів високого та середнього рівнів, зменшення кількості низького рівня за всіма компонентами.

Отже, результати експериментальної перевірки методики з впровадження освітньої моделі

«Філософський діалог» доводять її ефективність і дають підстави рекомендувати її до масштабування в системі підвищення кваліфікації вчителів.

Перспективним напрямом для експериментальних досліджень є вивчення особливостей впливу освітньої моделі «Філософський діалог» на розвиток критичного мислення учнів.

Використані літературні джерела

1. Камишин В. В., Ковальова О. А. Ефективність методики впровадження моделей наукової освіти: концепція оцінювання. *Інноваційні практики наукової освіти*: матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 11–16 груд. 2024 р.). Київ, 2024. С. 360–364. Київ: ІОД НАПН України. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743965/1/iv-vseukrayinska-naukovo-praktichna-konferenciya-innovaciyni-praktiki-naukovoyi-osviti_publications.pdf#page=360.

2. Ковальова О. А., Кочарян А. Б., Дубініна О. В., Бурлаєнко Т. І., Демченко О. П. Моделі наукової освіти для забезпечення відновлення та модернізації України: метод. посіб. Київ: ІОД НАПН України, 2024. 169 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/.pdf>.

3. Helskog G. H. *Philosophising the Dialogos Way toward Wisdom in Education. Between Critical Thinking and Spiritual Contemplation*. London: Routledge Publishing Ltd., 2019. 272 p.

4. Helskog G. H. *Philosophising towards Wisdom as nurturing the Tree of Life in us. HASER International Journal of Philosophical Practice*. 2021. No. 12. p. 149–194. DOI: <https://doi.org/10.12795/HASER/2021.I12.05>.

5. Гальченко М. С., Ільїн В. В., Скринник З. Е. Чого не знає ніхто, окрім філософів. Я розповім тобі...: навч. посіб. Київ: ІОД НАПН України, 2024. 299 с.

6. Кремень В. Г., Гальченко М. С., Ільїн В. В. Філософія як засіб розвитку дитини: обдарованість, знання, творчість: навч. посіб. Київ: ІОД НАПН України, 2023. 110 с.

7. Ковальова О., Казакова О. Модель допитливого навчання Вінн Гарлен у контексті подолання освітніх втрат. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи*. 2023. 2(31). С. 55–63. DOI: [https://doi.org/10.32405/2413-4139-2023-2\(31\)-55-63](https://doi.org/10.32405/2413-4139-2023-2(31)-55-63).

8. Ковальова О. Становлення поняття «наукова грамотність» у термінологічному полі наукової освіти в англomовному науковому дискурсі. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2021. № 2(81). С. 18–24. DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-2\(81\)-18-24](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-2(81)-18-24).

References

1. Kamyshyn, V. V., & Kovalova, O. A. (2024). Efektyvnist metodyky vprovadzhennia modelei naukovoi osvity: kontseptsiiia otsiniuvannia [The effectiveness of the methodology for implementing models of science education: The concept of assessment]. *Innovatsiini praktyky naukovoi osvity – Innovative practices of science education: Proceedings of the IV All-Ukrainian scientific and practical conference (Kyiv, December 11–16, 2024)* Kyiv, P. 360–364. Retrieved from: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743965/1/iv-vseukrayinska-naukovo-praktichna-konferenciya-innovaciyni-praktiki-naukovoyi-osviti_publications.pdf#page=360.

2. Kovalova, O. A., Kocharian, A. B., Dubinina, O. V., Burlaienko, T. I., & Demchenko, O. P. (2024). *Modeli naukovoi osvity dlia zabezpechennia vidnovlennia ta modernizatsii Ukrainy* [Models of science education for ensuring the recovery and modernization of Ukraine]. Kyiv. 169 p. Retrieved from: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/.pdf>. [in Ukrainian].

3. Helskog, G. H. (2019). *Philosophising the Dialogos way toward wisdom in education: Between critical thinking and spiritual contemplation*. London: Routledge Publishing Ltd. 272 p.

4. Helskog, G. H. (2021). *Philosophising towards wisdom as nurturing the tree of life in us. HASER – International Journal of Philosophical Practice*, 12, 149–194. DOI: <https://doi.org/10.12795/HASER/2021.I12.05>.

5. Halchenko, M. S., Iljin, V. V., & Skrynnyk, Z. E. (2024). Choho ne znaie nikhto, okrim filosofiv. Ya rozpovim tobi... [What no one knows except philosophers. I will tell you...]. Kyiv. 299 p. [in Ukrainian].

6. Kremen, V. H., Halchenko, M. S., & Iljin, V. V. (2023). *Filosofiiia yak zasib rozvytku dytyny: obdarovanist, znannia, tvorchist* [Philosophy as a means of child development: Giftedness, knowledge, creativity]. Kyiv. 110 p. [in Ukrainian].

7. Kovalova, O., & Kazakova, O. (2023). Model dopytlyvoho navchannia Vynn Harlen u konteksti podolannia osvity vtriat [The model of inquiry-based learning by Wynne Harlen in the context of overcoming educational losses]. *Pedahohichni innovatsii: idei, realii, perspektyvy – Pedagogical innovations: Ideas, realities, perspectives*, 2(31), 55–63. DOI: [https://doi.org/10.32405/2413-4139-2023-2\(31\)-55-63](https://doi.org/10.32405/2413-4139-2023-2(31)-55-63). [in Ukrainian].

8. Kovalova, O. (2021). Stanovlennia poniattia “naukova hramotnist” u terminolohichnomu poli naukovoi osvity v anhlo movnomu naukovomu dyskursi [The formation of the concept “scientific literacy” in the terminological field of science education in the English-language academic discourse]. *Osvita ta rozvytok obdarovanoi osobystosti – Education and development of gifted personality*, 2(81), 18–24. DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-2\(81\)-18-24](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2021-2(81)-18-24). [in Ukrainian].

Demchenko Olena, Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Researcher, Department of Giftedness Development Design, Institute of Gifted Childr of the NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine

EXPERIMENTAL TESTING OF THE EFFECTIVENESS OF THE METHOD OF IMPLEMENTING THE EDUCATIONAL MODEL “PHILOSOPHICAL DIALOGUE” IN GENERAL SECONDARY AND OUT-OF-SCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS

Summary.

The article presents the results and conclusions of the experiment on the implementation of promising models of

specialized scientific education in general secondary and out-of-school education institutions within the framework of the experiment on the topic “Methodological foundations for the implementation of educational models of specialized scientific education in general secondary and out-of-school education institutions”, which was carried out in the Department of Designing the Development of Giftedness of the Institute of the Gifted Child of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine (2023–2025). The focus of our research was the methodology of implementing the educational model of scientific education for children and youth “Philosophical Dialogue,” one of the authors and popularizers of which is G. Helskog.

The verification of its effectiveness took place during the experiment, which was organized in 4 stages: preparatory, ascertaining, formative, and control. All stages of the methodology were implemented on time and in full. An important direction of work was the development of diagnostic methods for conducting the introductory and final survey. The participants of the online course, who took an active part in all forms of its work (lectures, practicals, independent work), significantly increased their awareness of the philosophical dialogue and formed the necessary skills.

The main form of the methodology was defined as an online course for the training of experimental teachers of GSEI and OSEI “Educational Model «Philosophical

Dialogue as a Tool for the Development of Students’ Critical Thinking»”. For its implementation, a curriculum was developed, electronic educational and methodological content was prepared, which included lecture presentations, instructions for practical tasks for participants, a list of recommended literature, etc. Based on modern conditions, the online course was organized in a convenient format, which provided for holding classes and their recording for subsequent viewing.

An important feature of the methodology was that the participants of the course also directly conducted philosophical exercises in lessons, extracurricular and out-of-school activities in order to develop critical thinking of primary school students. They thoroughly developed a methodological map for conducting a philosophical exercise, analyzed the effectiveness of its implementation, made conclusions, and gave expert evaluation.

A positive result of the implementation of the experimental methodology was the development and approval of 2 club programs for primary school students with their further promising implementation in extracurricular and out-of-school activities.

Keywords: scientific education; critical thinking; philosophical dialogue; philosophical exercises; experiment.

Прийнято 15 серпня 2025 року. Затверджено 10 вересня 2025 року